Evoluţii de sens în subdialectul maramureşean

Mircea FARCAŞ*

Key-words: *lexis, evolution, dialectal area, linguistical contact*

Orice limbă, în orice moment, este în curs de evoluţie. André Martinet (1963: 177) susţine că totul se poate modifica într-o limbă: forma, morfologia şi lexicul. Evoluţia unei limbi depinde de evoluţia nevoilor de comunicare ale grupului care o utilizează. Această evoluţie a nevoilor de comunicare se află într-o strânsă dependenţă cu evoluţia socială, economică şi intelectuală a grupului. Dintre compartimentele unei limbi, lexicul este nivelul cel mai deschis înnoirilor.

Zona la care ne vom referi aparţine subdialectului maramureşean, arie în care întâlnim, pe lângă vorbitorii de limbă română, şi vorbitori de maghiară, ucraineană, germană. Se poate constata că, din contactul îndelungat al românilor din această zonă cu vorbitori în special de limbă maghiară, a rezultat o trăsătură specifică graiului, care vizează, în principal, compartimentul lexicului şi demonstrează o dată în plus caracterul „deschis" (Marin 1981: 353) al acestuia. Această deschidere spre elemente noi a favorizat şi pătrunderea directă sau indirectă a unor termeni romanici neologici, prin intermediul maghiarei sau germanei. Pe lângă pătrunderea de termeni alogeni, lexicul subdialectul maramureşean înregistrează modificări/ evoluţii de sens, fie prin analogie cu termenii corespondenţi din alte limbi, fie prin evoluţia internă a graiului. Astfel, întâlnim o serie de termeni de tipul:

ajun 'post (negru)' – sens vechi în Transilvania, după CADE s.v. **<** *ajuna:* „în zâua de Tăierea Capului [Sf. Ioan Botezătorul, 29 iulie] îi post şi *ajun*" (Budeşti, Moisei) (Densusianu 1961 II : 268) ; termen cu mare vitalitate în prezent în graiurile maramureşene.

ajuna 'a nu mânca delor; post negru' < lat. **adjunare*: „în ajunul de Crăciun *să ajună* până sara" (Budeşti, Moisei) (Densusianu 1961 II: 268), după CADE *ajuna* < lat. **ajunare* < *ejunare*; **ajunare* < *jejunare*[1] (cf. DA s.v.). Hasdeu (*Etymologicum*,

* Academia Română, Filiala Iaşi.

Această lucrare a fost realizată în cadrul Proiectului „Societatea bazată pe cunoaştere – cercetări, dezbateri, perspective", cofinanţat de Uniunea Europeană şi Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013, contract de finanţare nr. POSDRU/89/1.5/S/56815.

[1] Vezi *jējūnĭum* 'post, abstinenţă; privare de alimente'. Din aceeaşi familie lexicală avem şi: *jējūno* 'a posti, a face abstinenţă'; *jējūnĭtās* 'lipsă, absenţă a...'; *jējūnātĭo* 'post'; *jējūnātŏr* 'cel care posteşte'; *jējūnĭōsus* 'care este la post, înfometat' (Quicherat-Daveluy 1922 : 729).

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

I, 489) observă existența şi în istroromână a lui *ajunare* în forma *junare* în loc de clasicul *jejunare*, corespunzător sp. *ayunar*, it. *giunare*, fr. *Jeûner*.

a amorți 'a răguşi'[2] < lat. *amortire*, inclus în CADE ca arhaism cu semantismul 'a înceta de…" ; este de presupus că I.-A. Candrea a avut în vedere înțelesul 'a înceta de a respira'. În graiurile maramureşene prin extensiune de sens s-a conturat accepția 'a înceta de a vorbi în mod curent', de pildă din cauza răguşelii; de aceea, verbul a dobândit semantismul 'a răguşi' (ALR. Sint., vol. I, h. 113, pct. 221–224, 228–239).

avere 'gospodărie' < lat. *habere*: „Iar cu banii de pe ele/ Mi-am întreținut *avere***"** (*Corpus Săpânța*).

ascuțit 'tăiş (de cuțit)' < *ascuți* < lat. **excotire* (Densusianu 1961 II : 269): „Da păcurariu ş-o scos băltagu din čafă ş-o dat tăt cu *ascuțîtu* în frunte" (Papahagi 1925 : 154).

baligă 'pata care iese pe fața unei femei gravide' (ALRR. Mar., vol. I, h. 55, pct. 229). *Baligă* este un cuvânt din albaneză, formele curente sunt: *balgë, bajgë* şi *baglë.* Gr. Brâncuş (2007: 201) presupune că varianta cu metateză *bagël* (mai veche *bagëlë)* avea o formă inițială *balëgë.*

bănui 'a-i părea rău, a se întrista, a fi supărat' (CADE s.v. indică aceste sensuri doar pentru Transilvania şi Maramureş) < magh. *bánni* (Densusianu 1961 II: 269): „Şi-*mi bănuiesc* la soartă" (*Corpus Săpânța*).

bâțuri 'chibrituri' (ALRR. Mar., vol. II, h. 295, pct. 223–226, 229, 230, 233, 234).

borească < *boier* + suf. *-easă* (DEX s.v.). În pct. 227 *nevastă* este numită femeia până la 40 de ani, după această vârstă devine *borească* (ALRR. Mar., vol. I, h. 174), iar pe h. 209, în acelaşi punct, se precizează că prin *borească* se înțelege 'femeie măritată'. Densusianu (1961 II: 269) glosează termenul 'nevastă' cu precizarea „cum e folosit încă în câteva regiuni (*borească*)". Atestările din graiurile maramureşene confirmă varianta *borească* (ALRR. Mar., vol. I, h. 174, pct. 227 – notă: „nevastă i se spune până la 40 de ani, de la 40 de ani i se spune *borească*", vezi şi h. 209, unde, în pct. 227 se precizează că „*borească* i se spune unei femei măritate") (vezi şi ALRT II, pct. 353, p. 154). ILR II (1969, 337) prezintă ipoteza propusă de C. Poghirc, în RESEE, I, 1963, 3-4, p. 553–555, care compară termenul *borească* cu alb. *baréshë* 'ciobăniță', fem. de la *bari* 'păstor'. Dacă termenul românesc *boiereasă* continuă un vechi etimon, el corespunde alb. *bajorešë* 'ciobăniță' – atestat la Meyer, EWA, 27. Gr. Brâncuş (2007: 83) menționează cuvântul albanez *burrë*, de origine indo-europeană având sensul 'bărbat, soț, voinic, viteaz, om de onoare'. Cei doi termeni *burrë* şi *bari* ar putea avea aceeaşi rădăcină indo-europeană. Exemple: „Fost-am de treabă *borească*/ Găzdoaie bună la casă (Corpus Săpânța); Ca orice *borească*-n sat/ Şi cu cergi m-am ocupat (idem; vezi foto, infra); Noi copii nu am avut/ Dacă Dumnezeu n-o vrut/ Ca orice *borească*-n sat/ Şi cu cergi m-am ocupat" (*Corpus Săpânța* – vezi foto infra).

[2] Cu acest sens se mai întâlneşte verbul şi în Crişana şi nordul Moldovei, formând o arie compactă în dacoromână (cf. ALRR. Sint, vol. I, h. 113).

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

bumb ‘cercel’ < magh. *gomb* ‘nasture, pastilă’ (în DA nu apare menționat termenul); MDA s.v. 3, prin analogie ‘cercel ca un buton’ (ALRR. Mar., vol. I, h. 47, pct. 221, 225–227, 229, 240).

cărămídă ‘țiglă’ (ALRR. Mar., vol. II, h. 275, pct. 223–227, 229, 230, 235, 236, 239, 240).

ciumă ‘tăciune (la porumb)’ (ALRM, vol. I, h. 80, pct. 353); termenul se integrează într-o arie mai largă de nord-vest, cuprinzând punctele: 272, 279, 284, 325, 334, 346.

cloşcă ‘cartof’ < bg. *kloka* (v. CADE s.v.); < bg. *kločka* (DLRM s.v.) (ALRR. Mar., vol. II, h. 440, pct. 240); în DA s.v. 3, la pl. *cloşte* „cartofi”, prin analogie (prin asemănarea cuibului de cartofi cu un cuib plin de ouă); atestat în *Răspunsurile la Chestionarul lingvistic* al lui B.P. Hasdeu; MDA s.v. 9, înv. şi pop., „cuib de cartofi”, s.v. 10, înv. şi reg., „cartofi”.

cocon/ cocoană ‘copil până la 13, 14 ani’ (ALRR. Mar., vol. I, h. 198–201); et. nec. (v. DEX s.v., Densusianu, 1961 II: 272, Papahagi 1925, 14^{84}, 66^{2}; ALRR. Mar., vol. I, h. 198, pct. 221–223, 225, 227, 228, 230–233, 237).

cruci ‘şale’ (ALRR. Mar., vol. I, h. 115, pct. 222–240).

discuție, la ~ în expresia: *a sta la discuție cu ursu* [fig.] ‘a se întâlni cu…, a fi atacat de…’ (TD. Mar., G, p. 8/10).

foşalăi [pl. tantum] ‘perie; unealtă de scărmănat lâna’ (v. DAR s.v.) < *vasal* ‘fier de călcat’ (v. DRM s.v.): „Lâna am dus la *foşalăi*” (*Corpus Săpânța*) (la sg. termenul *foşalău/ vaşălău* este folosit cu sensul ‘fier de călcat’.

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

fluturi [fig.] ‘materia lăsată pe fundul oalei după ce fierbe urda’ (ALRR. Mar., vol. IV, h. 936, pct. 228), atestat şi în NALR. Olt, IV, h. 789, pct. 917, 946.

gazdă ‘baci la stână’ (ALRR. Mar., vol. II, h. 382, pct. 226).

găzdoaie ‘gospodină’, sens dezvoltat în Maramureş:

> De-acolo amu l-ai văzut, cum îs place? Să faj mai bătrînă brînza, mai să fie mai vîrtoasă ori mai tînără? ap-amu-l caţ, aşa ca o femeie care-i *găzdoaie* cum şti face pita. (TD. Bas., ST, p. 377/25).

> Am fost *găzdoaie* aleasă/ Şi afară şi în casă…/ Eu făceam urdă şi caş/ Ea le vindea în oraş./ Lumea-mi zicea Mogocioaie/ Şi-a fost mare *găzdoaie* (*Corpus Săpânţa*).

În CADE, *găzdoaie* este notat ca regionalism, atestat în Transilvania cu sensurile: 1. ‘stăpâna casei’; 2. ‘bogătaşă’. Şi A. Cihac (1879: 500) notează derivatul *găzdoaie*, pe lângă alte forme cum ar fi: *găzdoaică* sau dim. *găzdişoară,* făcând trimitere la magh. *gazda*, care se regăseşte şi în cr., srb. *gazda,* pol. *gazda*, ceh. *gazda, gazdovati*.

hâitură: pentru sensul ‘hernie’ înregistrăm doi termeni specializaţi; astfel, la nota pct. 240 de pe h. 160 (ALRR. Mar., vol. I), se precizează că *hâitură* se foloseşte dacă boala e veche, iar dacă e nouă se foloseşte *vătămătură,* termen cu o răspândire aproape generală în limba română.

(a) iubi are, la nord de Tisa, şi sensul ‘a plăcea’ – după modelul verbului rusesc *liubitĭ*, dar şi ca în limba veche: „le ibd′éşte aşa cu nucă” ‘îi plac aşa cu nucă’ (TD. Bas., AJ, p. 358/20), „io iubăsc ca să toc” ‘îmi place să toc’ (TD. Bas., AJ, p. 358/10).

îndoitură ‘plăcintă’ (avându-se în vedere modul de rulare al aluatului) (ALRR. Mar., vol. II, h. 524, pct. 224).

locşor ‘placentă’ (ALRR-Mar., vol. I, h. 212, pct. 225, 226, 229–231, 239), *locşor* < *loc* < lat. *locus*; conservă sensul lat. *loci* sau *loca* ‘placentă’ (Marin, Mărgărit 2005: CL).

lut ‘mormânt’ < lat. *lutum* ; faţă de sensul din limba standard: ‘rocă sedimentară, galbenă sau cafenie, folosită în olărie; argilă’ (v. DEX s.v.), în graiurile maramureşene apare frecvent cu sensul ‘mormânt’. Exemplificăm prin textele din *Corpus Săpânţa:*

> Şase copii am avut/ Şi unu s-o dus în *lut*.// Şi copii am avut/ Trei din ei s-au dus în *lut*.// Scurte zile am avut/ Tânăr m-am întors în *lut*.// Nimeni asta n-o vrut/ Tânăr să mă duc în *lut*.// O cucoană am avut/ Şi-am venit lângă ea în *lut*.// Crudă soartă am avut/ De tânăr să şed în *lut*.// Am murit/ Ne-o pus în *lut* (*Corpus Săpânţa*).

S-ar putea crede că termenul *lut,* cu sensul ‘mormânt’, a fost selectat din necesităţi de rimă, însă, în realitate substantivul este frecvent folosit şi în alte situaţii, fiind atestat în zonă încă de Papahagi (1925, 317/DXXVII).

mal ‘munte, deal’; extrem de interesant ni se pare faptul că termenul *mal,* „cuvântul românesc de substrat cu cea mai sigură atestare” (ILR II 1969: 331), păstrează sensul din limba de substrat, şi anume acela de ‘munte, deal’[3]: „pă buza

[3] Vezi N. Saramandu, *Raporturile între traco-dacă şi vechile limbi europene (pe baza Atlasului Limbilor Europei)*, în Saramandu (2004 : 167–172); vezi şi I.I. Rusu (1970: 174); Ivănescu (1980 : 255). În ILR II (1969 : 331) ni se precizează faptul că acest cuvânt nu apare în Tracia propriu-zisă, ci în

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

málu/ cum zîce pă grui" (TD. Mar., Bz, p. 20/20). Explicația informatorului ne lămureşte în ceea ce priveşte sensul cuvântului, eliminând varianta actuală de „țărm, margine de pământ". O altă dovadă o constituie existența toponimului *zăpodile malului/ malul*[4] (Bz) – denumiri date unor dealuri.

mărțână 'iapă', schimbare de sens < lat. *morticina* 'mortăciune' (ALRR. Mar., vol. II, h. 367, pct. 225–227, 239):

> … fagii eşti îz grei, ca cît an scos di doo ori pună-n vîrv cu sania, şî *mărțînili* o fo buni. Am pus pă sanie, ş-am [v]init. Abde întindé pă vîrv, abdé aduşé *mărțînili* sania… (TD. Bas., p. 315/15).

moşie 'pământ moştenit de la părinți' (v. CADE s.v.) < fond autohton *moş*: „Mi-a plăcut *moşia* mea/ Şi toată familia" (*Corpus Săpânța*).

nap 'cartof', schimbare de sens, termenul latinesc însemna 'sfeclă' < lat. *napus* (ALRR. Mar., vol. II, h. 440, pct. 237).

năposti 'a elibera' (Udler 1969, 13 – Slatina; ALR II s.n., vol. II, h. 300) ; CADE îl notează ca regionalism întâlnit doar în Maramureş şi consideră că provine din ucr. *Napustyty*, cu sensul 'a elibera, a da drumul' (după DLRM < v.sl. *napustiti*). Cu acest sens întâlnim chiar şi participiul acestui verb: *năpustit* 'eliberat/ liber': „Drumurile țî-s oprite/ Numa tri țî-s *năpustite*/ La fântână după apă/ Şi-n grădină după ceapă" (Folcl. muz, p. 113, Vişeul de Jos). La nord, în Plăiuț are şi sensul 'a scoate': „[cerga] să bate şî *napóste* păr că dacă nu *năpoaste* păr… să mai piaptănă…".

a se păstori 'a se strădui; a insista': „Ş-atâta *m-oi păstori*/ Pîn pe tine te-oi găsi" (Graiul II, 1908, p. 47, BA). Verbul este încă în uz la generația în vârstă, fiind întâlnit şi la sudul Tisei, pe Valea Cosăului.

a se păzi 'a se grăbi', sens diferit de cel din limba literară: 'a avea grijă' (ALRR. Mar., vol. I, h. 138). Ca etimon, credem că îl putem accepta pe v.sl. *paziti* (cf. CADE s.v.).

peşti 'muşchii mâinii' în expresia *peştele mâinii* (pct. 222, 223, 238), dar şi *broască* (ALRR. Mar., vol. I, h. 100, pct. 225, 232); *broască* mai are şi sens de 'varice', cf. ALRR. Mar., vol. I, h. 168, pct. 221.

poame 'fructe' < lat. *poma*: „Dragi ni-o fost grădinile/ Să le culeg *poamele*/ *Poamele* picau pe jos/ Ileană le strângea în coş" (*Corpus Săpânța*).

---

sud, în vecinătatea Macedoniei şi nordul Greciei: *χόλπος Μαλτχός* (Demosth., LIX, p. 101, Strabo I, 1, 17 etc.), *Maloea*, oraş în Perrhaebia (Tit. Liv., XXI, 41, 5), *Μαλειάωυ όρος* (Hom., Od., IX, 80 etc.), în Pelopones, azi capul Malion şi ca apelativ *προ-μολή*. Termenul mai este atestat şi în Asia Mică: *Μαλήυη* în Mysia; *Μαλία* în Caria; *Μαλιεύς,* demos lycian etc., şi în Italia, râul Malontina în teritoriu venet. Cuvântul românesc *mal* nu poate deriva din forma antică albaneză, pentru că, după toți cercetătorii, aceasta, reconstruită este **mol-no* ; în plus şi sensurile diferă (ibidem, 331). Cihac (1879 : 184) trimite la v. sl. *mlěti-melja*.

[4] Cf. Vişovan (2005: 412).

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

Cruce din Cimitirul vesel, Săpânța

pozdărie a dezvoltat sensul 'beţişor de trestie' (Fereşti, Vadu Izei, Budeşti) < v.sl. *pozderije* 'partea lemnoasă a cânepei ce cade jos când se meliță', cf. CADE, DLRM s.v.

sprinceană [fig.] 'dungă în pânza ţesută la război': „făceai *sprincene* puţîn de altă culoare" (TD. Bas., Pl, p. 394/10).

strat 'partea inferioară a acoperişului': „aceăla să puné-m pământ, şasedzăci di ţenti, cinzăj de ţenti şî pă iel să puné liemne, acelea, *straturile*, şi pă iel să zîdé casa" (TD. Bas., AJ, p. 334/35).

sucí 'a îndruga' < sl. *sukon, sukati* (v. DEX s.v.), TDRG: *suci* < v.sl. *sukati, sučan*; după CADE *a suci* < v.sl. *sučą* < *sukati*: „Pe lume cât am trăit/ Multe caiere *am suciť*" (*Corpus Săpânța*).

teară, pe lângă sensul etimologic 'urzeală', a dezvoltat un sens secundar: 'război de ţesut' (TD. Bas., AJ, p. 344/25, ALRR. Mar., vol. II: h. 510, pct. 223, 225, 229, 235, 236, 238), formând o arie compactă în subdialectul maramureşean.

temeteu – împrumutul din maghiară a contribuit la diversificarea lexicului dialectal prin specializarea de sens: *temeteu* desemnează 1. „cimitir în afara satului, unde se îngropau săracii pentru că se percepeau taxe mici" (ALRR. Mar., vol. I, h. 243, pct. 226, notă); 2. „cimitir în afara satului" (note, pct. 224, 225, 228); 3. „cimitirul evreilor, al pocăiţilor şi al vitelor" (note, pct. 223, 229, 230, 235, 236).

a tuna (refl.) 'a ciocni paharele' (ALR II s.n., vol. V, h. 1270), dar şi 'a lovi': „aşa *s-o tunat* acolea că aşe nu ş-o putut aduce mîna pînă la gură" (TD. Bas., Pl, p. 407/30), „îi *tună* cu cotul", cu sensul 'îi loveşte' (TD. Mar., Bd, p. 18/5).

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

a trăzni ‘a arunca cu lut pe pereți, a lipi’ (ALRR. Mar., vol. II, h. 255, pct. 240) ; *a trăzni* mai are sensul ‘a ciocni paharele’, cf. ALR II s.n., vol. V, h. 1270, pct. 353, 362.

țântirim ‘cimitir (exclusiv) la biserică’ (ALRR. Mar., vol. I, h. 243, note pct. 223–226, 231–233, 238).

verde ‘necopt’: „aluat *verde*”, cu sensul ‘făină muiată pentru pui’ (ALRM, vol. III, h. 933, pct. 353).

viță ‘viță-de-vie’ prezintă o variantă fonetică specializată semantic, atestată în pct. 221 (ALRR. Mar., vol. II, h. 483), pentru evitarea confuziilor cu *zíță* ‘tulpină de cartofi’.

a(-şi) zminti ‘a scrânti’, în expresia „a-şi *zminti* o mână” (ALRR. Mar., vol. I, h. 118, pct. 231, 233–236, 238);.

Zmoală, în Maramureş cu sensul ‘drojdii’ (ALRR. Mar., vol. II, h. 491, pct. 236).

Orice deplasare a frontierelor semantice are consecințe în domeniul semantic al cuvintelor vecine: un cuvânt îşi restrânge sensul, în vreme ce altul şi-l lărgeşte. Pe lângă caracterul arhaic, conservator, graiurile din Maramureş se dovedesc şi inovative tocmai prin acest aspect al evoluțiilor de sens.

Bibliografie

ALRM: *Micul Atlas lingvistic român*, serie nouă, Editura Academiei, vol. I, 1956, vol. al III-lea, 1967, vol. al IV-lea, 1987.

ALRR. Bas.Bucov.Transn.: *Atlasul lingvistic român pe regiuni – Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria*, vol. I (autor Vasile Pavel) Editura Ştiința, Chişinău, 1993; vol. II (autor Vasile Pavel), Tipografia Centrală, Chişinău, 1998 (sub redacția lui Vladimir Zagaevschi).

ALRR. Mar.: *Atlasul lingvistic român pe regiuni – Maramureş*, vol. I-IV, Editura Academiei, Bucureşti; autori: Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan; vol. I, Bucureşti, 1969 (h. 1–243); vol. II, Bucureşti, 1971 (h. 244–537); vol. III, Bucureşti, 1973 (h. 538–870); vol. IV, 1997 (h. 871–1138).

ALRT II: Emil Petrovici, *Texte dialectale*, suplement la *Atlasul linguistic român* II, Sibiu-Leipzig, 1943.

ALR II s.n: *Atlasul lingvistic român. Serie nouă* (coord. Emil Petrovici), vol. I-II, 1956; vol. al III-lea, 1962; vol. al IV-lea, 1965; vol. al V-lea, 1966; vol. al VI-lea, 1969; vol. al VII-lea, 1972.

CADE: I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat “Cartea Românească”*, Bucureşti, 1926–1931.

Cihac 1879: A. de Cihac, *Dictionnaire d’étymologie daco-romane*, Francfort s/M, Ludolphe St-Goar.

Corpus Săpânța: Corpus de texte de pe crucile din Cimitirul vesel, Săpânța.

DA: *Dicționarul limbii române,* tomul I, partea I, Bucureşti, 1913; tomul I, partea a II-a, lit. C, Bucureşti, 1940; tomul II, partea I, lit. F-I, Bucureşti, 1934.

DAR: Gh. Bulgăr, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Dicționar de arhaisme şi regionalisme*, vol. I-II, Bucureşti, Editura Saeculum Vizual, 2005.

Densusianu 1961 II: Ov. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, tome II, Librairie Ernest Leroux, Paris, 1938; reeditat în: Ov. Densusianu, *Istoria limbii române*, vol. I–II, Bucureşti, Editura Ştiințifică (ediție îngrijită de J. Byck).

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

DEX: *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
DLRM: *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, Editura Academiei, 1958.
Folcl. Muz. MM 1982: Gheorghe Pop, *Folclor muzical din zona Maramureş*, editat de Asociaţia folcloriştilor şi etnografilor din Judeţul Maramureş, Baia Mare.
Giuglea 1958: George Giuglea, *Elemente pentru a cunoaşte istoria formării limbii şi poporului român* (*Problema alimentării vitelor şi a omului la dacoromâni*), în CL, III, p. 53 – 61.
Goicu-Cealmof 2006: Simona Goicu-Cealmof, *Sufixul dialectal -oń în lexicul şi antroponimia românească*, în Lucrările celui de-al XII-lea Simpozion Naţional de Dialectologie (coord. Nicolae Saramandu), Baia Mare, Editura Universităţii de Nord// Cluj-Napoca, Editura Mega, p. 341–356.
Graiul 1908: *Graiul nostru. Texte din toate părţile locuite de români*, publicate de I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, Th.D. Sperantia, vol. al II/lea, *Basarabia – Bucovina – Maramureş – Ţara Oaşului – Transilvania – Crişana – Bănat – Serbia*, Bucureşti.
Hasdeu *Etymologicum:* B.P. Hasdeu, *Etymologicum magnum romaniae*, tomul I, *A-Azuga*, 1886 (retipărit de Editura Teora, 1998), vol. al II-lea, Bucureşti, Editura Minerva, 1970.
ILR: *Istoria limbii române*, vol. I, 1965 (coord. Al. Graur), vol. al II-lea, 1969 (coord. I. Coteanu), Bucureşti, Editura Academiei.
MDA: *Mic Dicţionar Academic*, vol. I, A–C, 2001, vol. al II-lea, D–H, 2002, vol. al III-lea, I-Pr, 2003, vol. al IV-lea, Pr-Z, 2003, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic
Marin 1981: Maria Marin, *Graiuri „închise", graiuri „deschise în contextul unor arii considerate arhaice*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Etnologice şi Dialectologice Bucureşti" (AICED), seria A, nr. 3.
Marin, Mărgărit 2005: Maria Marin, Iulia Mărgărit, *Graiuri româneşti din Ungaria*, Bucureşti, Editura Academiei.
Martinet 1963: André Martinet, *Éléments de linguistique générale*, Paris, Armand Colin.
Quicherat-Daveluy 1922: L. Quicherat et A. Daveluy, *Dictionnaire latin-français*…, revisé, corrigé et augmenté par Émile Chatelain, Paris.
Papahagi 1925: T. Papahagi, *Graiul şi Folklorul Maramureşului*, Bucureşti, Editura Cultura Naţională, 1925 (reeditat în *Grai, folklor, etnografie*, Bucureşti, Editura Minerva, 1981).
Saramandu 2004: Nicolae Saramandu, *Romanitatea orientală*, Bucureşti, Editura Academiei Române.
TD. Bas./ Marin *et alii* 2000: Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Graiuri româneşti din Basarabia, Transnistria, Nordul Bucovinei şi Nordul Maramureşului. Texte dialectale şi glosar*, Bucureşti.
TD. Mar.: *Texte dialectale din Maramureş* (materiale nepublicate cuprinzând 7 dosare din 7 localităţi) culese în 1977 de către cercetători de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" din Bucureşti.
Udler 1969: R. Я. Удлер (redactor resp.), *Тексте диалектале* (*Texte dialectale*), vol. I, partea I, Chişinău.
Vişovan 2005: Ştefan Vişovan, *Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Mega/ Editura Argonaut,.
*** *Antologie de folclor din judeţul Maramurş*, Baia Mare, 1980.

Siglele localităţilor

Pentru localităţile de la nord de Tisa, siglele au fost preluate din lucrarea *TD. Bas.*: AJ – Apşa de Jos, BA – Biserica Albă, ST – Strâmtura, Pl – Plăiuţ. Pentru localităţile de la sud de Tisa, siglele sunt cele folosite în *TD. Mar.*: Bb – Breb, Bd – Budeşti, G – Giuleşti, P – Poiana Borşa, S – Săpânţa.

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)

Evolution of Meanings in the Sub-Dialect from Maramureş

The evolution of one language depends upon the evolution of communication necessities of the group which uses it. This specific evolution is being situated in a tight relationship of dependency with the social, economical and intellectual evolution of the group.

The research area belongs to the sub-dialect from Maramureş, area in which we find Hungarian, Ukrainian and German speakers besides the ones that speak Romanian.

The fact that this subdialect has an open character can be ascertained because of the contact on long terms between Romanian and Hungarian speakers from this area, contact that resulted into a specific characteristic of the idiom. This opening towards new elements has favoured the insertion of some Latin neologisms either in a direct or indirect way, by the instrumentality of the Hungarian or German language.

Along the insertion of foreign terms, the lexis of the sub-dialect from Maramureş registers modifications or evolutions of meaning, either by using the analogy with correspondent words from other languages or by means of the internal evolution of the idiom.

BDD-A973 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 02:59:53 UTC)